

Predstavitev Volovje rebri

RA SLOVENIJA 1, 13.03. 2008, PROGRAM A1, 10.10

ŠPELA ŠEBENIK: Sicer lahko gremo na Volovjo reber sami, a če imate s seboj poznavalca ali domačina, izveste kakšno podrobnost več. Imela sem to srečo, da sta me spremljala kar dva vodiča. Gregor Kovačič, domačin, tabornik, drugače pa asistent s Fakultete za humanistične študije Koper in Tomaž Jančar, z Društva za opazovanje in preučevanje ptic Slovenija. Vabimo vas, da se nam pridružite na potepanju po Volovji rebri, ko bomo skupaj odkrivali njene lepote, skrivne kotičke, izvor imena, celo zgodovino. Gregor Kovačič, prišli smo na nekakšno sedlo, od koder lahko vidimo Volovjo reber v najožjem pomenu besede.

GREGOR KOVAČIČ: Ja tako je. Ime Volovja reber se uporablja zdaj za celotno sleme, ki se nekako vleče od vrha Velike Milanje, pa do Milanke. Drugače pa je samo ime vezano na dosti ožje območje. Volovja reber, sleme, pravilno je sleme ne pa greben, v bistvu predstavlja skrajne jugozahodne obronke snežniške planote. In v tem predelu se to sleme naslanja na območje Zgornje Pivke in pa v strmi stopnji na dolino reke Reke. Sicer samo območje je izrazito kraško, tu ni površinskih tekočih voda.

ŠEBENIK: Na pobočjih sicer vidimo nekaj borovcev, nekaj drevja. Drugače pa gre večinoma za travnato površino. Razloga sta pa najbrž dva, človek in veter.

KOVAČIČ: Tako je. Tukaj se je včasih kosilo in paslo. Drugi razlog pa je prav gotovo veter. Območje je prevetreno. Prevladujoča vetrova sta burja in jugo. Mogoče pa tudi nekaj k temu nezaraščanju prispeva tudi posebne vrste rastlinja, ki onemogočajo rast določenih vrst in sukcesijo gozda.

ŠEBENIK: Tomaž Jančar, kakšna je ta zemlja? V bistvu jo je človek obdeloval že davno od tega?

TOMAŽ JANČAR: Etnologi in zgodovinarji znajo povedati, da je to krajina z najdaljšo tradicijo obdelovanja. V bistvu so bili tukaj še v predrimskih časih, ko so bila ilirska plemena, so bili tukaj že pašniki. Tako, da to kar vidimo zdaj, odprta pokrajina brez gozda, to je ena zelo stara kulturna dediščina.

ŠEBENIK: Značilnosti te zemlje, prsti pa so po eni razlagi vplivale tudi na samo ime.

JANČAR: Jaz sem slišal domačine praviti, da Volovja reber pride tudi iz tega, da je bila nekakšna jalova reber, se pravi slabo produktivna, slabo raste. Tako kot so tudi voli jalovi. Če je kaj resnice na tem pa ne vem.

ŠEBENIK: Gregor, a midva poveva kaj pomeni Volovja reber, še drugi dve teoriji.

KOVAČIČ: Ja tako kot se govori med domačini in obiskovalci tukaj gor. Prva izhaja iz oblike samega slemena na območju Volovje rebri, ki spominja na grbo vola. No in ta druga teorija pa je ta, da zaradi velikih naklonov so pri vpregu včasih morali dodatno vpreči vole, ki so močne živali. Mogoče ime izvira tudi od tukaj, kod Volovjek in Podvolovjek.

ŠEBENIK: Se ti zdi, da je ime znano v širši slovenski javnosti.

KOVAČIČ: Ja s projektom izgradnje vetrnih elektrarn je ime Volovja reber precej znano po Sloveniji. In domačini so se najprej čudili, zakaj govorijo o Volovji rebri, ker sami nikoli niso uporabljali tega izraza.

ŠEBENIK: Je pa to območje bogato s pticami. Tomaž, vi pridete večkrat sem, jih opazujete in spremljate.

JANČAR: ZA ptice je pa to dejansko eno najbogatejših območij v Sloveniji. Tule smo ornitologi odkrili

Doseg / Reach: 166000

Država / Country: Slovenija

Termin / Time: 10:10

Trajanje prispevka / Duration: 42 min

2

med 70 in 80 gnezdečih vrst. In če vemo, da je tule nadmorska višina okrog tisoč metrov in z višino ponavadi število vrst pada. To število je pa primerljivo s katerim koli nižinskih območjem v Sloveniji, recimo z Ljubljanskim barjem, ki je zelo bogato. To je zaradi te velike pestrosti različnih habitatov življenjskih prostorov. Imamo te obsežne travnike, grmišča, robove gozda, skale. Tako, da si različne vrste na različnih habitatih najdejo svoj življenjski prostor. Predvsem seveda je to območje znano po travniških vrsta, recimo hribski škrjanec, drevesna cipa, slegur, pisana penica, poljski škrjanc in številne druge. Posebej pomembne so pa tukaj velike ujede, to je eno od območij, kjer najlažje vidite beloglavega jastreba. Jastrebi sicer gnezdijo na Hrvaškem na kvarnerskih otokih in tu čez letajo proti Alpam, kjer se prehranjujejo. Tukaj gnezdi planinski orel, orel kačar. V času selitve spomladanske in jesenske je močen prelet raznih vrst lunjev, sršenarjev. Skratka pestrost vrst je zelo velika.

ŠEBENIK: Je še kakšna ptica, na katero bi opozorili, da ima tukaj svoj prvotni življenjski prostor.

JANČAR: Mogoče bi izpostavili svetlooko penico, za katero, dokler se nismo lotili raziskovati območja, sploh nismo vedeli, da v Sloveniji živi. Svetlooka penica je bila najdena samo tukaj, tako da to je edino območje v Sloveniji, kjer vrsta gnezdi. Je sicer bolj mediteranska vrsta. Gnezdi pa v Dalmaciji in še nižje dol proti Mediteranu.

ŠEBENIK: Kdaj pa lahko tukaj opazimo in opazujemo največ ptičjih vrst?

JANČAR: Ptice se da na Volovji rebri in območju okrog nje opazovati skozi celo leto. Dejstvo pa je, da največ in najlažje je opazovati ptice v gnezditveni sezoni, od marca, aprila naprej pa pol do junija. Ko se tem stalnicam, ki so tukaj celo leto, pridružijo še vse selivke, priletijo iz Afrike in takrat se tudi oglašajo, živahno pojejo in jih je najlažje zaznati, zabeležiti.

ŠEBENIK: Klemen, Dominik in Boštjan, vas smo srečali tukajle na Volovji rebri. Ste drugače iz Ilirske Bistrice.

KLEMEN: Hodimo po hribih z nonotom, najdemo kakšne metke, jih pustimo tu ali jih vzamemo domov.

ŠEBENIK: Ti prideš zaradi kakšnega drugega razloga ali tudi zaradi metkov?

DOMINIK: Da vidim kako žival.

Kaj si pa že vse videl tukaj?

DOMINIK: Medveda in srno.

ŠEBENIK: In si se medveda kaj ustrašil?

DOMINIK: Ne.

ŠEBENIK: Je bil potem dovolj daleč?

DOMINIK: Ja.

ŠEBENIK: Kaj pa si ti tu že videl kake živali?

BOŠTJAN: Zajce, srne, jelene pa lisico smo zdaj videli, ko smo šli na Klobuk.

ŠEBENIK: Pa najbrž je tudi veliko ptic tukaj?

BOŠTJAN: Ja, kako kragulji pridejo.

ŠEBENIK: Miro nono, kolikokrat pripeljete vnuke na Volovjo reber.

MIRO: Vsako leto vsaj enkrat, da si malo prečistijo pljuča. Tukaj smo zadnjič videli mladiča od orla, ki ni mogel letati. Sva z ženo pobirala šipek in je prišel na skale in pristal in spet odletel in pristal. Ni mogel se odletati več kot toliko.

ŠEBENIK: Kaj pa še drugače vidite tukaj, ko pridete sem, katere živalske vrste?

Doseg / Reach: 166000

Država / Country: Slovenija

Termin / Time: 10:10

Trajanje prispevka / Duration: 42 min

3

MIRO: Sledi so tudi od medveda, drugače pa kakšno lisico, zajce.

ŠEBENIK: Katera pa je vaša najljubša žival, ki jo radi vidite tukaj?

MIRO: Trenutno verjetno orel. Je tam pod Snežnikom pa je najlepša žival zame veliki petelin. Posebno, ko se našopiri kot puran.

ŠEBENIK: Znete tudi zgodbo o enem takem petelinu?

MIRO: Je bil eden malo preveč zaljubljen in nas je zamenjal in nas je začel naletavat.

ŠEBENIK: Je bilo to nevarno?

MIRO: Ni bilo to nevarno, kot en domač petelin ali puran.

ŠEBENIK: Omenili ste šipek. Mogoče pridete tudi še zaradi kakšne druge rastline?

MIRO: V glavnem zaradi šipka, pa gobe so jeseni. To kar dosti ljudi pobira.

ŠEBENIK: Vaši vnuki so povedali, da pridejo na črno njivo.

MIRO: To nje dol nad Bistrico, je bilo včasih strelišče od vojske. Tudi so pašniki za govedo.

Oni bolj kot zaradi živali pridejo zaradi metkov.

MIRO: Tisto pobirajo, pa sem jim prepovedal. Manevrska municija od jugo vojske. Tu so bila strelišča vse okrog. Ta dolina, so streljali s tanki in topovi.

ŠEBENIK: Kaj vi menite, da pomeni Volovja reber?

MIRO: Ne bi vedel. Jaz prvič slišim zdaj, ki je to aktualno zaradi teh vetrnic.

ŠEBENIK: Kako ste pa prej poimenovali to območje?

MIRO: Stari ljudje so rekli, da gredo na goro, da gredo kosit gor. Drugače pa vsi vrhovi so milanje. In pod tem imenom smo mi to poznali.

ŠEBENIK: Tukaj so in včasih so bili pašniki. Kakšno živino, kaj so gnali domačini na te pašnike?

MIRO: Ovčerejci so v glavnem. Za krave ne vem, da bi tako visoko gnali, so nižje dol.

ŠEBENIK: Koliko je pa še zdaj tega?

MIRO: Mislim, da je ovčereja v porastu. Sta ena dva močna ovčerejca tukaj, ki imasta vse pokrito.

ŠEBENIK: S čim pa se okoliški kmetje ukvarjajo. Mogoče še kaj, po čemur je značilen ta del Slovenije?

MIRO: Drvarijo bolj. Nekaj se ukvarjajo največ z gozdovi.

ŠEBENIK: Kaj pa vi?

MIRO: Jaz čakam penzijo.

ŠEBENIK: Potem bo še malo več časa, da pridete sem.

MIRO: Z ženo se dostikrat sprehodimo sem, če je lepo vreme.

ŠEBENIK: Hvala, mi pa gremo naprej. Zdaj smo se pripeljali mimo Lunjevica po Mrzlem dolu. Samo vznožje Velike Milanje. Zakaj tako ime, mogoče najprej Mrzli dol.

KOVAČIČ: Ime Mrzli dol ni naključje. Gre za dolinsko obliko in pomoči se tukaj hladen zrak tukaj izteka, ker je pač težji in ob kaki jasni noči bi bilo vsakemu obiskovalcu hitro jasno, zakaj Mrzel dol, ker so temperature izredno nizek.

ŠEBENIK: Zdaj pa nas čaka vzpon do Zoba?

KOVAČIČ: Povzpeli se bomo na znamenito skalo, ki ji domačini pravijo Zob, ki se nahaja v samem vznožju Velike Milanje, to je 1099 metrov visok vrh, kjer bomo imeli lep razgled na celotno sleme Milanje oziroma Volovje rebri.

ŠEBENIK: Milanje, kaj to pomeni?

KOVAČIČ: Jaz ne bi vedel, kaj to pomeni. Mogoče je kakšen vrh, kakšno območje bilo last kakšnega Milana, potem od tukaj izvira. En vrh je Veliko Milanje, potem je Milanka in tako naprej.

ŠEBENIK: Skale v Samelci, ki nas čakajo na vrhu, so geografska posebnost. Zakaj, nam bo, medtem, ko mi hodimo proti vrhu, povedal doktor geografskih znanosti in sicer upokojeni profesor s Filozofske fakultete Jurij Kunaver.

JURIJ KUNAVER: To so skalnati stožci, ki molijo ven iz tega povprečnega površja, z grebena. So pri nas dokaj redke. Seveda najdejo se tudi v nižjih predelih, trasah. Našel sem jih na podgorskem Krasu. Ampak niso tako izraziti in pokrajinsko tu še posebej izstopajo. Kajti, če od daleč gledaš Volovjo reber, bi lahko bila povsem gladka. Ker pa molijo ti stožci ven iz površja še dodatno, veš točno kam se usmerjaš.

ŠEBENIK: Iz katerega obdobja pa so ti stožci?

KUNAVER: Gre za kamnine, večinoma apnenčaste ali pa dolomitne narave iz mezozojskega obdobja, lahko so tudi jurskega. Ta predel okrog Ilirske Bistrice in sploh ta zahodni del Slovenije je narinjen in zato ni povsem točnega podatka, ali so spodaj starejše kamnine zgoraj pa mlajše. Na eni strani so kamnine, ki so bile pozneje močno nagubane, pretrgane v svoji kontinuiteti. Potem posamezni paketi narinjeni eni na drugo., do teh narivov je prišlo v terciaru, dosti pozneje kot je kamnina nastala. Še pozneje, praktično v zadnjih dveh milijonih letih, ko so bila hladna obdobja, ko so bile te kamnine oziroma ti narivi te stopnje še preoblikovani zaradi zunanjih vplivov. In te kamnite konice so torej posledica dveh strani. Na eni strani kamnin, na drugi strani pa podnebja, ki je bilo dosti hladnejše, vsaj v nekaterih obdobjih.

ŠEBENIK: Zakaj je še za vas Volovja reber tako zanimiva?

KUNAVER: Volovja reber je ena pokrajina takih posebnih pokrajinskih potez, ki jih drugod v Sloveniji nimamo. Torej bolj na zahodnem delu Slovenije zanesljivo. Tam nekje v okolici Nanosa, Trnovskega gozda so neke podobne poteze. Ampak tukaj okrog pivške kotline, zgornje Pivke pa pokrajina dobiva že neke dninarske poteze, ki jih srečujemo tudi na Hrvaškem. Seveda to so bili nekdaj velikanski obsežni pašniki, na katerih so se pasle obsežne črede ovac. Danes teh ovac ni več. Upam pa, da se bodo namesto ovac lahko potikali ljudje.

ŠEBENIK: Tomaž, Gregor in Špela smo prišli na vrh. Naj povem, da od tam kjer smo pustili avto to ni težek vzpon. Našli smo zatišno lego in se razgledali okoli. Na eni strani Snežnik zasnežen še, na drugi Grintavec. Torej se vidi v bistvu celo pobočje.

JANČAR: Tukaj se ob jasnem vremenu ne vidimo samo celo območje Volovje rebri, ampak se vidi pol Slovenije. Vidi se Triglav zelo lepo, Kamniške Alpe. Na drugo stran se vidijo italijanski Dolomiti do sredine Alp. Če bi pa šli še malo naprej po grebenu do vrha, ki se imenuje Štanga, bi pa videli vse Kvarnerske otoke do Paga.

ŠEBENIK: Drugače pa ta vrh ni samo primeren za gledanje okolice, temveč tudi za opazovanje orla.

JANČAR: Ja orel je nekako zaščitni znak Volovje rebri. V Sloveniji imamo kakšnih 30, 35 parov planinskih orlov. Planinski orli so največji orli, mogočne ptice. In eden od parov gnezdi prav tu na Volovji rebri. In pravzaprav v vsakem letnem času lahko opazujemo te mogočne ptice, ki jadrajo nad grebenom in nad pobočji, kjer si lovijo hrano in oprezujejo za plenom.

ŠEBENIK: Prej smo že videli eno ujedo leteti. Kaj je bil to ta orel?

Doseg / Reach: 166000

Država / Country: Slovenija

Termin / Time: 10:10

Trajanje prispevka / Duration: 42 min

5

JANČAR: To je bil ta orel. Iz doline gor smo ga gledali, kako je prijadral prav izza grebena Volovje rebri, čez vrh Belih ovac, ki ga vidimo tam čez. Na Belih ovcah so ene posebne štrleče skale, kjer orli še posebej radi posedajo. To kar smo videli je bil odrasli orel. Se ga po vzorcu perja spozna. Par planinskih orlov si ostane zvest celo življenje in skupaj živita samec in samica na enem teritoriju, ki ga včasih držita tudi po več deset let. Vsako leto vzredita enega mladiča, ki z njima živi potem do zime naslednje sezone in potem odleti. Zdaj že nekaj časa ne opažamo mladega orla, se očitno klati že po širši okolici. Odrasla orla se pa videvata tukaj vedno in zdaj se verjetno že počasi pripravljata na naslednjo gnezdilno sezono.

ŠEBENIK: So pa to seveda tudi odlični letalci?

JANČAR: Izjemno doživetje je priti na Volovjo reber ob kakšnem slabem vremenu, oblačnem, ko tu piha močna burja. Ko bi pričakoval, da ne bomo videli nič živega, da se vse skrije, v resnici se vse poskrije, razen seveda planinskega orla. Ki ga včasih vidimo nad grebenom nepremično lebdeti v zraku in ga tista burja, ki včasih piha 100 kilometrov na uro, ne ovira, da ne bi brezpremično lebdel, sedel na vetru. Izjemno doživetje.

ŠEBENIK: Gregor, kako pa je s padalci tukaj? Se lahko spuščajo, vetra je dovolj?

KOVAČIČ: Po mojem padalci se tukaj ne spuščajo, spuščajo se malo višje ob toku reke. Najbrž je premalo vzgornika oziroma so vetrovi preveč vrtinčasti, da bi omogočali enostavno spuščanje jadralnih padalcev. So tudi omejeni s svojimi vzletišči zaradi gnezd orlov.

ŠEBENIK: Prej, ko smo hodili na Zob, smo šli mimo italijanskih bunkerjev. Kakšna je zgodba?

KOVAČIČ: S podpisom Rapalske pogodbe in mirovne pogodbe novembra 20. leta med Kraljevino Jugoslavijo in Kraljevino Italijo, se je sestavila tukaj meja. Primorska je bila pač aneksirana k Italiji in Italijani so kmalu po zasedbi začeli vzdolž svoje meje graditi velike kasarne in obrambne linije, ki so jih utrjevali s podzemnimi bunkerji, ki jim pravimo kaverne, ker izvira iz italijanskega izraza. Zanimivo, da so se ti bunkerji na slemenu Volovje rebri, ki dejansko so predstavljali drugo obrambno linijo proti Kraljevini Jugoslaviji, gradili v strogi tajnosti in graditelji, vojaki, so bili v glavnem iz južne Italije in niso tukaj ostali več kot sto dni. Zelo stroga omejitev pa je tudi veljala za domačine, čeprav so vedeli za kaj gre. Bunkerji nikoli niso odigrali vojaške strateške vloge. Po drugi svetovni vojni pa to tudi domačini poskrbeli za uničenje teh bunkerjev, tako, da danes gledamo bolj kot ne ostanke. In sicer zakaj? Ogromno železa je bilo v kupolah bunkerjev in tudi znotraj samih bunkerjev in železo je bil zelo dragocen gradbeni material takoj po drugi svetovni vojni.

ŠEBENIK: Italijani so skopali tudi nekaj rogov in vidva sta mi obljubila, da si bomo en rov ogledali.

KOVAČIČ: Tako je, napotili se bomo v en bunker, kjer rovi še niso zasuti in se da zelo enostavno skozi prehoditi in začutiti življenje vojakov v stalni temi.

ŠEBENIK: No se že veselim. Upam, da me ne bo strah. Zdaj smo se tukaj ustavili, da bi mi nekaj pokazali. Tomaž kaj je to?

JANČAR: Jaz sem sicer ptičar, ampak so me kolegi, ki se ukvarjajo z velikimi zvermi naučili, da je tole tukaj kar vidimo iztrebek od volka.

ŠEBENIK: Da ga opišemo siva dlaka, v bistvu ne bi nikoli nepoznavalci vedeli, da gre za iztrebek.

JANČAR: Značilno je, da je sama dlaka noter. Ker volk se hrani izključno z mesom in ga nato prebavi, dlaka pa ostane neprebavljena. Posebej pogosto se vidijo taki iztrebki vzdolž kakih poti in cest. Zato ker

Doseg / Reach: 166000

Država / Country: Slovenija

Termin / Time: 10:10

Trajanje prispevka / Duration: 42 min

6

volkovi to uporabljajo in na ta način tudi markirajo svoj teritorij. Si označujejo območje.

ŠEBENIK: Po Volovji rebri se torej sprehajajo tudi volkovi in risi. Ali jih lahko srečamo v živo pa bomo povprašali doktorja, profesorja na Biotehniški fakulteti v Ljubljani, na oddelku za biologijo Ivana Kosa.

IVAN KOS: Srečamo ga bolj težko, ker gre za bolj plašne živali. Nedvomno pa zelo pogosto dobimo sledi njihove prisotnosti.

ŠEBENIK: Koliko se kaj pojavljajo na tem območju velike zveri?

KOS: Če gledamo volka, risa, njihovo sledenje, če ni snega je njihovo sledenje zelo težavno. Po drugi strani jasno, če je sneg, se v snegu da bistveno lažje slediti. Ponavadi po teh grebenih, kot je tudi Volovja reber, prihaja do tega, da zaradi vetra je sneg spihan in je zopet bistveno težje slediti. S tega vidika nam je zelo dobrodošla tehnologija, ki jo uporabljamo, da spremljamo zveri s pomočjo satelitskih ovratnic. Tudi na podlagi tega spremljanja trenutno dveh samic risa in eno samico volka, vemo skratka, da te živali to območje Volovje rebri redno uporabljajo. S tem, da je to samo en del njihovega sicer zelo obsežnega življenjskega prostora. Se pravi gre za prostor, ki obsega od 40.000 do 60.000 hektarjev in del tega prostora predstavlja to območje Volovje rebri.

ŠEBENIK: Koliko kilometrov pa naredijo te živali na dan?

KOS: Zdaj stvar je precej različna, če primerjamo risa in volka. Ris ima zelo značilno vedenje, ki je sestavljeno iz tega, da ko ujame nek plen, se pravi, če je to srna oziroma mladič od košute, potem se zadržuje v bližini tega trupla. Se pravi v 200, 300 metrskem krogu, relativno malo se premika in so te razdalje majhne. Ko mora začeti loviti novo žival, potem pa so ti premiki tudi pet, šest kilometrov na dan. Pri volku je pa situacija drugačna. Volki živijo v skupinah, jih je več in to vpliva to, da lažje ujamejo svoj plen, na drugi strani ga pa tudi hitreje pojejo. Potrebujejo nek večji prostor, tudi način gibanja pri volkih je popolnoma drugačen. Se pravi, gre za to, da v nekih rednih tri, štiri dnevni obhodih obvladujejo zelo velik prostor. Konkreten odgovor, volk naredi na dan tudi 20, 30 kilometrov. Z razliko od risa, ki je to nekaj kilometrov. Večinoma sta ris in volk nočno aktivne živali, podobno kot rjavi medved. Gre za preprosto na nek način izogibanja možnosti stika s človekom. Glede na to, da so te živali primarno tudi precej lahko dnevno aktivne na območjih, kjer človeka ni. V tej naši kulturni krajini so te živali postale nočno aktivne, zaradi tega, ker je takrat za njih lažje in tudi manj se ukvarjati s prisotnostjo človeka v tem prostoru.

ŠEBENIK: Je pa tako za rise kot za volke najbrž pomembno to nenaseljeno gozdnato območje, kjer se lahko prosto gibljejo.

KOS: Če smo čisto natančni, to je v bistvu za človeka ugodno. Kajti gre za to, da volk, ris, medved ljudem delajo najmanj problemov, če se človeka bojijo, če se ga izogibajo in živijo v območjih, kjer je aktivnost človeka majhna. Se pravi, če takega prostora ni, jasno se živali navadijo na človeka in na ta način začnejo uporabljati tisti prostor, ki ga uporablja človek, tudi z nekaterimi dejavnostmi, ki na nek način prožijo konflikte.

ŠEBENIK: Volka na poti do bunkerja seveda nismo srečali. Po nekaj minutah hoje pa se je pred nami pokazala razbita kupola betona, pod njo pa temen vhod v hrib. Zdaj pa smo že nekje pod zemljo, v rovu tudi doni. Gregor, koliko je dolg ta rov, kam me pelješ?

KOVAČIČ: Točno ne vem koliko je ta rov dolg, nekaj deset metrov in pride na drugi strani ven v strelski lini. Tam se bomo skozi splazili. Drugače pa se zelo lepo v tem rovu vidi ostanke električne napeljave.

Doseg / Reach: 166000

Država / Country: Slovenija

Termin / Time: 10:10

Trajanje prispevka / Duration: 42 min

7

Na dnu se vidi kanale za odtočno vodo. Kot sem že prej omenil, vsak tak bunker je bil samooskrben, imel je električno napajanje, deževnico so zbirali za vodo. Tako, da v slučaju vojne bi lahko zdržali pod zemljo lep čas.

ŠEBENIK: Je pa kar nekaj rovov tukaj na Volovji rebri.

KOVAČIČ: Kar precej jih je. Vhodi samih rovov so postavljeni proti zahodu, se pravi za greben, dočim so na drugi strani grebena bunkerji, kjer so imeli tope in ostalo težko orožje.

ŠEBENIK: Pa greva pogledat. Malo sklanjanja, malo plezanja, pa vsa zunaj.

KOVAČIČ: Malo se je treba potruditi, kakšno baterijo je treba s sabo vzeti. Na drugi strani čaka sonce. Tukaj lahko vidimo na samem izhodu te kaverne je strelska lina, da so podobni bunkerji razporejeni vzdolž celotnega slemena. In sicer so zgrajeni tako, da izgledajo kot naravno skalovje.

ŠEBENIK: Marca je še prezgodaj, da bi travniki na Volovji rebri cveteli. Že čez mesec ali dva pa bo pogled popolnoma drugačen. O botaničnih značilnostih doktor Boštjan Surina s Prirodoslovnega muzeja na Reki.

BOŠTJAN SURINA: Območje Volovje rebri leži na prehodu med submediteranskim in dninarskim območjem in je zato njegov rastlinski svet posrečen in eden bogatejših v Sloveniji. Če gremo od vznožja proti sami rebri, se pravi do tega slemena, gremo skozi tista od sonca razgreta pobočja, ki so domovanja najbolj toploljubim rastlina v slovenski flori, na primer žajblju, roju, ožepku, ozkolistnemu beluše, ilirskemu grahovcu, ilirski peruniki. To so vse toploljubne rastline, ki so vezane na primorski prostor in se uveljavljajo zlasti v gozdu hrasta puhovca in črnega gabra. Takoj ko zapustimo to nekoliko gozdnato območje pridemo pa na te prostrane gole površine, ki jih večinoma porašča submediteranska ilirska suha travišča, vmes pa tudi suha kamnita travišča, kjer prevladuje skalnati glavinec, nizki šaš, listne ilovine, osnati šaš. To so skrbišča s tipično kraško floro, ki gostijo tudi nekatere v Sloveniji redke ali tudi ogrožene rastlinske vrste kot so recimo košutnik, gorski kosmatinec, francoski lian, peresasta bodalica in tako dalje. So tudi tam, kjer se nabere debelejša plast prsti, zlasti v tistih kotanjah, vrtačah pa uspeva razna kraška flora, kot recimo potonike, potem recimo kojniška perunika, travnolistna perunika, ilirski mleček, jesenček, zlati koren, črna in navadna čmerika. In vse lilije, ki rastejo v Sloveniji, recimo kranjska, turška, brstična in celo žafranska, ki ima na bližnjem območju edino nahajališče v Sloveniji.

ŠEBENIK: In zakaj so ta travišča tako pomembna?

SURINA: Dajejo identiteto temu primorskemu prostoru z ravno to kraško floro. Ker ta kraška flora je omejena bolj ali manj na jugozahodni del Slovenije. To je ena stvar. Druga stvar je, da so ta travišča pomemben genski fond za to kraško floro. Na ta način ohranjamo zmožnost, da kraške vrste uspevajo.

ŠEBENIK: Kdaj pa je najprimernejši čas, da obiščemo Volovjo reber, s tega botaničnega, rastlinskega vidika? Kdaj cveti največ rož, ki dajejo pester in zanimiv pogled na pokrajino?

SURINA: Jaz mislim, da ljudje, ki bi si želeli ogledati to pestrost, ne bodo nikoli razočarani, če se bodo na Volovjo reber odpravili enkrat od aprila pa tja do avgusta. Ker pokrajina bo v največjem cvetju ravno avgusta in septembra. Recimo prave kraševke bodo začele zelo kmalu, recimo kosmatinci bodo kmalu v polnem cvetu. Medtem, ko tisti paradni konji, se pravi perunike, potonike ti bodo cveteli od srede maja do prve polovice junija. Ampak od srede maja tja do začetka junija, to je verjetno najbolj pisan pogled na ta travišča.

ŠEBENIK: Tudi taborniki pridete večkrat sem.

TABORNIK: Možnosti za preživljanje prostega časa so tukaj praktično neizčrpne. Največkrat se podamo peš iz Ilirske Bistrice do samega slemena, je približno dve uri hoda. Na vrhu naredimo počitek. Potem se igramo kakšne igrice. Če se odpravi skupina starejših tabornikov, potem nadaljujejo pot v notranjost snežniških gozdov. Sleme na Volovji rebri pomeni nekako mejo s strnjanim gozdom. In na tej naši poti iz Ilirske Bistrice do koč v samo osrčje snežniških gozdov praktično prečkamo pokrajinsko izredno različne tipe in to je tista posebnost tega območja.

ŠEBENIK: Omenili ste gozd, že prej pa borovce. S temim črnim borom je kar hecna zgodba

TABORNIK: V zavesti Slovencev je črni bor značilnost Krasa. V Resnici pa je črni bor na Krasu tujec, prenesen pred dobrimi stotimi leti, ko so takratni avstrijski gozdarji si zadali cilj pogozditi Kras. Je pa tudi tujek na Krasu, saj je popolnoma spremenil tisto značilno kraško pokrajino. In ker se na Krasu dobro počuti, se zdaj širi in v bistvu še tiste zadnje kraške travnike, ki so še ohranjeni na teh grebenih, počasi se širi na ta območja. Tako, da smo prav veseli zdaj, ko vidimo, da se na Krasu spet širi paša in je to nekakšen porok, da bodo tisti zadnji kraški travniki vendarle ostali polni cvetja in ohranjeni za občudovat rodovom, ki pridejo.

ŠEBENIK: Drugače pa naj povemo, da je to območje nenaseljeno. Tudi Gregor ti, ki si domačin, v bistvu prihajaš iz Ilirske Bistrice. Domačini ste vsi tisti, ki živite v mestih, krajih, zaselkih ob vznožju slemena.

KOVAČIČ: Tako je. Samo območje Volovje rebri spada v planoto Snežnik. In planota Snežnik skupaj z Javorniki je geografsko zaokrožena pokrajina, ki praktično nima niti enega stalnega prebivalca. In takšna območja, kjer ni stalne poselitve, so zelo ugodna za zavarovanje, za zaščito in recimo tudi za razvoj nekega mehkega, naravi prijaznega turizma.

ŠEBENIK: Kaj pa zdaj, danes, koliko je kaj popotnikov tukaj na Volovji rebri? Pridejo, kje je ta središčna točka? Mogoče za vse tiste, ki se bodo po naši oddaji odpravili na ta konec Slovenije?

KOVAČIČ: Na Volovjo reber se najlažje pride tako, da se v Ilirski Bistrici zavije v smeri Sviščakov in potem se pelje približno deset kilometrov po asfaltirani cesti do tako imenovanega znamenitega kaktusa. Kaj je to kaktus, to je smerokaz. Tam zavijemo na levo na makadamsko cesto in po približno treh kilometrih smo že ob vznožju Volovje rebri. In od tam potrebujemo slabih pet minut in smo že na najbolj znamenitem vrhu Veliki Milani, s skalo Zobom. Tisti bolj trdoživi pohodniki pa se lahko odpravijo na slemen Volovje rebri kar peš iz Ilirske Bistrice. Za ta pohod bodo porabili približno dve uri, ampak prav gotovo jim ne bo žal.

ŠEBENIK: Drugače pa vsi, ki pridejo sem, se morajo kar pripraviti na veter.

KOVAČIČ: Ja tukaj na tem slemenu pogosto piha. In sicer oba znana vetrova, jugo in pa burja.

ŠEBENIK: Torej kakšna kapa ni odveč.

KOVAČIČ: Tudi ob zelo lepem sončnem vremenu je dobro imeti v nahrbtniku s seboj kapo.

ŠEBENIK: Pa če ne zaradi drugega je primerna, da nas zaščiti pred soncem.

KOVAČIČ: Tako je, ker sonce nam lahko omejuje pogled in razgled.

ŠEBENIK: Ja če smo vas s tole oddajo pripravili do tega, da si boste ta konec Slovenije ogledali sami, vam predlagamo, da to storite čim prej. Ne ve se namreč dobro, kdaj bodo, če sploh, na slemenu stale vetrnice. Takrat pa bo pokrajina dobila drugačno podobo. Po Volovji rebri smo se sprehodili Tomaž Jančar, Gregor Kovačič in novinarka Špela Šebenik.

Doseg / Reach: 166000

Država / Country: Slovenija

Termin / Time: 10:10

Trajanje prispevka / Duration: 42 min